

מקורות לעיון במס' כתובות: פרק אף על פי

דף ח

מ. זילברמן

מרחשון תשע"ה

(סה:) **חיוב מזונות בנים קטני קטנים**. איתא בגמ' דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה אע"פ שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטנים אבל זן קטני קטנים עד כמה עד בן שש, ע"כ. וכתב הר"ן (כח: בדפי הרי"ף ד"ה יפה לחלב), "נ"ל דכי אמרי' דזן אותם קטני קטנים דוקא בשאמן קיימת ומדין מזונות אמן [נגעו] בה שכיון שהן נגזרים אחריה אי אפשר לה להעמיד עצמה שלא תזון אותם אבל בשאין אמם קיימת אינו חייב במזונותיהם". הרי ס"ל להר"ן דחיוב מזונות בנים קטני קטנים נובע מחיוב מזונות אשתו. ובהג"ה על המל"מ כתב דכדברי הר"ן משמע ברמב"ם שכתב, "**כשם** שאדם חייב במזונות אשתו כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים עד שיהיו בני שש שנים".

[אך באו"ש (פי"ט הי"ב סוד"ה הסברא) כתב דהרמב"ם פליג על הר"ן מדפסק שם (הי"ד), "בת היבמה ובת השנייה ובת הארוסה ובת האנוסה אין להן מזונות אחר מיתת אביהן בתנאי זה אבל בחיי אביהן הוא חייב במזונותן כדין שאר הבנים והבנות בחיי אביהן". הרי אף אנוסה, שניה, וארוסה דאין להן מזונות חייב לזון בנותיו מהם. וכן כתב באבני מילואים (סי' ע"א סק"א). והציע האבנ"מ בכוונת הרמב"ם במש"כ "כשם" דאין החיוב לזון בניו נובע מדין צדקה כך שאם אין לו נכסים משלו פטור מלזונם, אלא דחייב לזונם מתקנת חכמים כמו שחייב לזון את אשתו.]

ובדרכי משה (אה"ע סי' ע"א סק"ה) העיר דמשמע דהרא"ש פליג על הר"ן. דהב"י שם הביא משו"ת הרא"ש (כלל י"ז ס"ז) דמי שבא על הפנויה והוליד ממנה בן או בת חייב במזונותם. ואילו להר"ן רק חייב לזונם היכא דאמם היא אשתו. וכן כתב במל"מ (פי"ב אישות הי"ד), ומ"מ כתב דאפשר דאף הר"ן לא כתב בן להלכה מדסיים, "אבל לא ראיתי לראשונים ז"ל שאמרו כן". ולהלכה כתבו הב"ש והח"מ (סק"א) דחייב לזון בניו ובנותיו אפ"י אם מתה אמם.

הטור (ריש סי' ע"א) הביא דברי המהר"ם (הו"ד ברא"ש פ"ד סי' ל"ד), וז"ל הרא"ש, "פסק רבינו מאיר דחייב לזונם דכיון דתקנת חכמים היא זכו במזונותיהם אפ"י יש להם להתפרנס משלהן דומיא דמזונות האשה". ובב"ח תלה שיטה זו בדעת הר"ן דחיוב מזונות בנים קטני קטנים נובע מחיוב מזונות אשתו, דכמו שחייב במזונות אשתו מ"מ כך חייב במזונות בניו. ונראה שהרשב"א חולק על המהר"ם דכתב (שו"ת ח"ב סי' שצ"א), "כשהוא קטן קטנים כופין אותו בבית דין לפי שאין לו ואינו יכול להשתדל כלל אבל כל שיש לו למה יתחייב האב לזונו".

אך ראיתי בספר משנת הכתובה להר"ר משה קליין (ח"ב סי' נ' עמ' תתש"ד) שהעיר דמבורר בשו"ת הרשב"א שם שהנדון הוא באשה שנפטרה והניחה בן קטן אם הבן זוכה בתכשיטים שניתנו לו מיד הבעל בחייה. וא"כ לפי הב"ח דהמהר"ם ס"ל כהר"ן דחיוב מזונות בנים קטני קטנים נובע מחיוב מזונות אשתו אין

להוכיח דפליג עליו הרשב"א, דהרשב"א איירי דוקא לאחר מיתת אשתו. וכן הביא באוצר הפוסקים (סי' ע"א סק"ג אות א') בשם שו"ת משפטי שמואל (מהדו"ק סי' י"ד אות ט"ו).

[ועוד נ"מ בין הר"ן והרשב"א עי' בחקלת מחוקק (סי' ע"א סק"א) דלפי הר"ן צריך לצאת דלמזונות בניו לא סגי בשיעור המועט הנצרך לכדי פרנסתם אלא צריך לפרנסם כדין עולה עמו ואינה יורדת עמו. ואילו להרא"ש אין צורך לזה.]

מאידך גיסא הציע האג"מ (יו"ד ח"א סי' קמ"ג ואה"ע ח"א סי' ק"ו) דלכו"ע מזונות הבנים נובע מחיוב מזונות אשתו, והא דמחייב הרא"ש בבא על הפנויה והוליד ממנה בן הינו מדין מזיק, דגרם שתלד בן שצריכה לזוננו, ואפשר דלדינא אף הר"ן מודה לזה. ובאוצר הפוסקים (כרך י"ט סי' ע"א ס"ק כ"א אות א') הביא משו"ת משפטי שמואל (מהדו"ק סי' י"ד אות ז') דמלבד החיוב העיקרי במזונות בנים קטני קטנים הנובע מחיוב מזונות אשתו יש גם חיוב לזונם מדין צדקה, וזה שייך אף היכא דאין חיוב מזונות אשתו. וכתב דע"פ זה אפשר דאף הר"ן הי' מודה להרא"ש דחייב במזונות בן פנויה שהוליד ממנה מדין צדקה. ודברים דומים בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' קס"ו).

עיקר תוס' פרק מציאת האשה

- (סה:) מציאת, וירושתה, ה"ג
- (סו:) מציאתה, פחות, שום
- (סז:) וכשחתן, לא נאמרו, ליום
- (סח:) וחכמים אומרים
- (סח.) כאן
- (סח:) כל, מאי
- (סט.) תלה, ואישתיק, מעמלא, ובשמתא
- (סט:) אילימא
- (ע.) הא, אבל